

13 СОНЕТІВ

XIV

З небесних зір не вмію я читати,
Проте астролог я, хоч про фебральні дні,
Зарази, війни, біди й дорожні
Не вмію віщим духом провіщати.

Хоч не звіщу, чи завтрашній день полю
Дощ принесе чи бурю або град,
З знаків небесних теж не вмію розізнати,
Яку царям судьба готує долю.

Твої очиці — те сузір'я ясне,
В котрім я правду вичитав такую:
Коли ти синові все лишиш у наслідді,

То житиме краса і правда в світі;
А як не лишиш, то напевно пророкую,
Що враз з тобою і краса, і правда згасне.

XXVIII

І як же щастя знов мені зазнати,
Коли пропали ліки супокою,
І муки дня не хоче ніч втишати,
День мучить ніч, а ніч його чергою;

Коли враги відвічні, ніч і день,
Зв'язались, щоб в'ялить мене стражданням;
День працею, ніч сумом і риданням,
І труд мій час розділює лишень?

Дню лестячись, кажу; який ти гарний.
Сум украша його, як стане хмарний,
І ніч лещу: як в небесах не стрітиш
Ні зірки, сам ти всю її освітиш!

Та кожний день мій біль довжить, не спинить,
І кожда ніч його ще тяжчим чинить.

XXIX

Неласкаві на мене щастя й люди,
І на свій стан я, де піду, там плачу,
В глухее небо і у власні груди
Звертаю зір, клену судьбу ледачу.

Бажаю быть багатшим на надію;
Як сей — быть гарним, як той — друзів мати,
Отсього хист, оттого власть дістати,
Все тим не рад, що маю і що вмію.

Аж сам горджу собою за ті хиби!
Та як тебе згадаю, з мого серця,
Мов жайворонок із плідної скиби,
До неба вранці моя пісня в'ється.

Як лиш твою любов солодку нагадаю,
Своєї долі я й за трон не заміню.

XXX

Коли в солодкій тиші любих дум
Я спомини минулого збираю,
Чимало страт оплакує мій сум,
До давніх сліз новії доливаю.

І виступає на очах росиця
За другами, що смерті тьма пожерла,
І щедро знов перлиться сліз криниця,
І туга воскресла, що здавна вмерла.

Я важко мучуся минулим горем,
І жаль до жалю додаю раптово;

Колишній сум бушує новим морем,
Що сплачено давно, плачу наново.

Та як до тебе зверну свої мислі —
Всі страти віднайшов, всі смутки присли.

XXXI

У твоїй груді всі серця заперті,
Які оплакував я, мов мерців,
В ній зміст любові і любовних снів.
Тих друзів, що я мав за здобич смерті.

Чимало сліз жалібних і святих
Любов сердечна з моїх віч вточила,
Як дань мерцям, що їх земля покрила,—
А се їх ти у грудях крив своїх.

Тому ти гріб живучої любові,
Обвішаний вінцями мого жалю,
І кождий дав тобі часть мого паю.
І всі паї — твої тепер...

Всі, кого я любив, живуть у тобі,
А з ними всіми ти живеш у мні.

LXVI

Не раз я кличу смерть, бо нудно бачить
в світі,
Як ходить працівник в жебрацькому лахмітті,
А капосне ніщо блищить у пишнім строю,
А вірність щирая, знай, б'ється з клеветою.

Як славу має й честь огида і облуда,
А чистоту он там сквернить насилля дике,
Як чесноту ганьбить ось стовпище велике,
А власть над всіма зла, як на очах полуда.

Перед надсилою художество німіє,
А дурень мудрому відмірює права,

І правда слугана, безпомічна дуріє,
А добрий в найми йде, а ледар ужива —

Умер би! Ні, держусь тривогою одною:
Як я умру, й любов моя умре зі мною.

LXXVI

Чом бідний так на новину мій спів,
Не стріється відмінно все для моди?
Чом я не силуюсь, як іншим се уходить —
Пишних, надутих добирати слів?

Чом мисль моя одно й однаке все
Одіння носить, просте і щоденне?
І легко взнать мене, бо кожее слівце
На свого творця вказує, на мене.

Про тебе, любко, я раз в раз співаю,
Про тебе, мого співу й серця раю!
В старі слова ввесь дух свій я вкладаю.

Тобі даю, що вже твоє здавен.
Як сонця схід і захід все ясен;
Так спів мій все новий, хоч все оден.

Писано [дня] 17 грудня 1882, друковано в «Зорі»
1884 р.

XCVI

Сі говорять: твоя хиба —
Молода ти і пуста;
Ті говорять: до лица се
Молодошам пустота.

Та чи хиба, чи прикмета,
Люблять всі тебе проте;
З хиби кожної у тебе
Вже й прикмета наросте.

Як на пальці у цариці,
Що тронує вище нас.

Навіть найпідліший камінь,
А уходить за алмаз,

Так твої всі блуди й хиби,
Скільки їх у тебе єсть,
Ще й красять тебе, принаду
Надають тобі і честь.

СХХХ

У моєї пані очі
Не такі, як сонце, ні,
І коралі червоніші
Від пурпури уст її.

Коли білий сніг, то певно,
Що смаглява в неї груди;
Коли волос — дріт, то в неї
Дроти чорнії ростуть.

Бачив я всілякі рожі —
І червоні й білі теж,
Та таких на личку в неї
Рож ти певно не найдеш;

І багато розкішніших
Пахоців нам вироста,
Аніж ті, якими дишуть
Мої милої уста.

Я люблю її розмову,
Хоч докладно знаю сам,
Що музика приємніше
Гомонить моїм ушам;

Як богині ходять, сього
Я не бачив ані в сні;
Моя пані, як і всі ми,
Ходить просто по землі.

СХХХІ

Тиранка ти, о так, така твоя вже вдача,
Як всіх тих, що краса жорстокими зробила;
Бо добре знаєш, що моя душа гаряча
Тебе, мов жемчуг найцінніший, обіймила.

Дехто в лице твоє загляне й обізветься:
«Чого б його зітхать і мучиться так гірко?»
Брехня! Хоч голосно се з уст і не зірветься,
Та я в душі клянусь: «Брехня се, люба зірко!»

Що не фальшиво клявсь, про се мене впевняє
Та тисяча зітхань при згадці про твій вид.
Хто хоче, білий цвіт над все най величає;
У мене чорний — верх над усіма держить.

Та чорна вдача в тебе, ось в чім горе!
І відси, думаю, і йдуть всі поговори.

СХLІІІ

Як господиня дбала без упину
Слідить курчатко, що втекло від хати,
Свою на землю посадить дитину,
Сама ж курчатка побіжить шукати;

А тим часом дитя кричить і плаче
І все за нею кличе: «Мамо, мамо!» —
Вона ж нічого не вчува, не баче,
Поки курчатка не знайде,— так само

Й ти того, що втіка від тебе, прагнеш,
А я, дитя, зову тебе з сльозами:
«Вернись до мене, як мету свою осягнеш!

І поцілуй, і будь мені замісто мами!
І втихне плач мій, сліз джерело висхне,
Як мати к серцю дитятко притисне».

Очей твоїх небесна перекона,
Не переперта жадними словами,
Звела мене. Світ сей не суддя над нами;
Його я зрікся, щоб тобі служити сповна.

Я зрікся женщин і всіх злуд облесних,
Но ти богиня, чи й тебе зрікається?
Лиш земних ласк я зрікся, не небесних,—
Як ти ласкава, то з бідов мені не знаться.

Зарік мій був лиш подув, мла невинна.
О, гарна зоренько, коли краса твоя
Розбила млу, то ти ж у сьому винна!

Бо ти зламала мій зарік, не я.
А хоч би й я! Не міг я в ліпшій стані бути,
Як свій зарік зломать, щоб рай такий здобути.

**{ ПІСНЯ ЮНАКА З КОМЕДІЇ
«МІРА ЗА МІРУ» }**

Геть, о геть уста ті скорі,
Що так любо присягали,
І ті очі, ранні зорі,
Що не ранок віщували!
Лиш віддай мої цілунки,
Дай назад!
Сю печать мого кохання,
Твоїх зрад!